האוניברסיטה העברית בירושלים
החוג למתימטיקה

האוניברסיטה העברית בירושלים
החוג למתימטיקה

בחינה בלוגיקה מתימטית (1) (80423)

סמסטר הסתיו – תש"ס – מועד א'

המורים: פרופ' אהוד הרושובסקי, פרופ' אליהו שמיר הזמן: שעתיים

ענו על 3 מתוך 4 השאלות הבאות.

1. תהי L השפה של תחשיב היחסים המכילה את סימני הקבועים c_n לכל n טבעי, וסימן יחס דו מקומי יחיד S. נתונה קבוצת פסוקים מושתתת Γ בשפה L כך ש-Γ אינה מכילה פסוק אטומי ושלילתו. כזכור, בהוכחת למת קיום המודל מגדירים מבנה $\mathcal{A}$ ל-L ומוכיחים באינדוקציה שלכל פסוק ϕ ב-Γ מתקיים $\mathcal{A} \models \phi$.

א. הגדירו את המבנה $\mathcal{A}$.

ב. הוכיחו את צעד האינדוקציה עבור $\phi = \psi_1 \wedge \psi_2$.

ג. הוכיחו את צעד האינדוקציה עבור $\phi = \neg\forall\mathsf{x}\psi$.

עבור סעיפים ב' ו-ג' ציינו במפורש באילו תכונות של קבוצת פסוקים מושתתת השתמשתם.

2. א. הוכיחו כי $\{\neg, \vee\}$ הינה קבוצת קשרים שלמה, כלומר: לכל פסוק ϕ של תחשיב הפסוקים קיים פסוק ϕ' השקול ל-ϕ, כך שב-ϕ' מופיעים רק הקשרים $\neg$ ו- $\vee$.

ב. הוכיחו כי $\{\neg, \rightarrow\}$ הינה קבוצת קשרים שלמה.

3. תהי L השפה המכילה שני סימני קבועים c_1 ו-c_2 וסימן יחס דו מקומי R.

א. כמה מבנים יש לשפה L שעולמם הוא הקבוצה $A = \{0, 1, 2, \ldots, 9\}$?

ב. מתוך המבנים $\mathcal{A}$ של סעיף א', כמה מקיימים $\mathcal{A} \models \forall\mathsf{x}\forall\mathsf{y}((\mathsf{x} \approx \mathsf{y}) \rightarrow \mathsf{R}(\mathsf{x}, \mathsf{y}))$.

4. א. נתונה קבוצת פסוקים Γ ופסוקים ϕ ו-σ כך שמתקיים $\Gamma \models \phi$ וכן $\Gamma \cup \{\phi\} \models \sigma$. הוכיחו כי $\Gamma \models \sigma$.

ב. נתונה קבוצת פסוקים Γ ונתונה נוסחה ϕ במשתנה חופשי יחיד x כך ש- $\Gamma \models \phi(\mathsf{c})$ (c סימן קבוע בשפה). בתוספת תנאי תחבירי מסויים ניתן להסיק כי $\Gamma \models \forall\mathsf{x}\phi$. כתבו תנאי זה והוכיחו בעזרתו כי $\Gamma \models \forall\mathsf{x}\phi$.

בהצלחה!

האוניברסיטה העברית בירושלים
החוג למתימטיקה

האוניברסיטה העברית בירושלים
החוג למתימטיקה

בחינה בלוגיקה מתימטית (1) (80423)

סמסטר הסתיו – תש"ס – מועד ב׳

המורים: פרופ׳ אהוד הרושובסקי, פרופ׳ אליהו שמיר — הזמן: שעתיים

ענו על 3 מתוך 4 השאלות הבאות.

1. תהי L השפה של תחשיב היחסים המכילה את סימני הקבועים c_n לכל n טבעי, וסימן יחס דו מקומי יחיד S. נתונה קבוצת פסוקים מושתתת Γ בשפה L כך ש-Γ אינה מכילה פסוק אטומי ושלילתו. כמו כן ידוע כח עבור כל זוג טבעיים שונים i ו-j, הפסוק $c_i \approx c_j$ אינו מופיע בקבוצה Γ.

כזכור, בהוכחת למת קיום המודל מגדירים מבנה $\mathcal{A}$ לשפה L ומוכיחים כי $\mathcal{A}$ הוא מודל של Γ.

א. הוכיחו כי שמות העצם היחידים בשפה L הם הקבועים.

ב. הגדירו את המבנה $\mathcal{A}$ במקרה זה.

ג. נסחו והוכיחו את הנחת האינדוקציה באופן כללי, והוכיחו את צעד האינדוקציה עבור $\phi = \exists x \psi$.

2. הוכיחו כי בהינתן טבלת אמת בפסוקים היסודיים $P_1, P_2, \ldots, P_n$ קיים פסוק מהצורה $\phi = \bigwedge_{i=1}^{M} \bigvee_{j=1}^{n} \chi_{i,j}$, כאשר כל $\chi_{i,j}$ הוא P_j או $\neg P_j$, כך שטבלת האמת של ϕ היא הטבלה הנתונה.

3. א. כתבו פסוק ϕ_4 בשפה המכילה את סימן השיוויון בלבד, כך שלמבנה $\mathcal{A}$ מתקיים $\mathcal{A} \models \phi$ אםם בעולם של $\mathcal{A}$ יש בדיוק שלושה איברים.

ב. תהי L השפה המכילה שני סימני קבועים c_1 ו-c_2 וסימן פונקציה דו מקומי יחיד F. כמה מבנים יש לשפה L שעולמם הוא הקבוצה $A = \{0, 1, 2, \ldots, 6\}$?

3. א. נתונה קבוצת פסוקים Γ ופסוקים ϕ_1, ϕ_2, θ כך שמתקיים $\Gamma \cup \{\phi_1\} \models \theta$ וכן $\Gamma \cup \{\phi_2\} \models \theta$. הוכיחו כי $\cup\{\phi_1 \vee \phi_2\} \models \theta$. ב. נתונה קבוצת פסוקים Γ, פסוק θ, ונוסחה ϕ במשתנה חופשי יחיד x כך ש: $\Gamma \cup \{\exists \phi\} \models \theta$. הוכיחו את טענתכם.

בהצלחה!